MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tal-31 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 2501/2000/1

Mark Borg
vs
Gozo Channel Company Limited u Kaptan Joseph Cauchi

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li bih l-attur, wara li ppremetta illi: fit-18 ta' Dicembru 1998, l-attur kien qieghed passigier fuq il-vapur MV Cittadella waqt li dan kien qieghed jaqasam mill-Imgarr Ghawdex ghac-Cirkewwa Malta fil-vjagg illi kellu t-tluq tieghu minn Ghawdex fis-6.00am; illi x'hin dan il-vapur wasal ic-Cirkewwa, trakka fl-hekk msejjah 'South Quay' minhabba li kien hemm xi ftit caqliq u r-rih kien mill-gregal; illi wara li rabat mal-moll, il-bahrin nizzlu r-rampa tal-vapur, u n-nies bdew nezlin lejn l-art; uhud minnhom jigru sabiex jilhqu l-ewwel char-a-bancs; illi l-attur ma nizilx fost l-ewwel nies izda kien niezel b'pass normali flimkien ma diversi nies ohra meta f'hin minnhom ir-rampa cediet u waqghet minn mall-moll; illi konsegwenza ta' dan l-attur ha sabta qawwija ghal ma l-art, u garrab griehi ta'

natura gravi u permanenti fuq il-persuna tieghu; illi ghal dan l-incident jahtu unikament il-konvenuti jew min minnhom minhabba negligenza, traskuragini u imperizja da parti taghhom; illi minhabba dan l-incident l-attur garrab danni konsistenti f'danni emergenti u lukri cessanti minhabba id-debilita' permanenti illi huwa sofra f'gismu kif sejjer jigi pruvat dettaljatament fil-kors tal-kawza; illi intom konvenuti qieghdin konsistement tichdu ir-responsabilita' taghhom u tersqu ghal-likwidazzjoni u hlas tad-danni sofferti mill-attur.

Talab li l-konvenuti jghidu ghaliex din l-Onorabbli Qorti m' ghandhiex:
1. Tiddikjara illi l-incident tat-tmintax (18) ta' Dicembru tal-elf disa mija u tmienja u disghhin (1998) fic-Cirkewwa Malta gara unikament tort u htija tal-konvenuti jew minn minnkom;
2. Tiddikjara illi kawza ta' dak l-incident l-attur sofra danni konsistenti f'danni emergenti u lukri cessanti;
3. Tillikwida dawn id-danni, jekk hemm bzonn permezz ta' perit nominandi;
4. Tikkundannakom jew minn minnkom sabiex thallsu lill-attur dawn id-danni kif hekk likwidati;
Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali tat-12 ta' Jannar 1999, u tat-18 ta' Novembru 2000, flimkien tal-VAT relattiva kontra taghkom. Bl-ingunzjoni ghas-subizzjoni illi ghaliha minn issa intom ingunti.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-attur u l-lista tax-xhieda;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-Kaptan Joseph Cauchi li permezz taghha eccepixxa:
1. illi ghall-incident meritu tac-citazzjoni kienet jahti l-attur stess li m'obdiex l-ordnijiet legittimi tal-membri tal-ekwipagg tal-vapur MV Cittadella u nizel minn abbord qabel ma kienet nizlet kompletament ir-rampa;
2. Illi konsegwentement ma hemm ebda ammont dovut lill-attur ghar-rigward l-imsemmi incident;
3. Illi subordimatament u bla pregudizzju ghas-suespost ghas-sinistru relattiv semmai jirrispondi l-vapur u konsegwentement il-kumpanija konvenuta stante li kull

haga li ghamel hu kien fil-kwalita' tieghu ta' kaptan abbord il-vapur;
4. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mill-ligi.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tieghu u l-lista tax-xhieda;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' Gozo Channel Co.Ltd li permezz taghha eccepiet:
1. Illi ghall-incident mertu tac-citazzjoni kienet jahti l-attur stess li m'obdietx l-ordnijiet legittimi tal-membri tal-ekwipagg tal-vapur MV Cittadella u nizlet minn abord qabel ma kienet nizlet kompletament ir-rampa;
2. Illi konsegwentement ma hemm ebda ammont dovut lill-attur ghar-rigward l-imsemmi incident;
3. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mill-ligi.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata taghha u l-lista tax-xhieda;

Rat il-verbal registrat fl-udjenza tat-23 ta' Mejju 2001 fejn il-partijiet, tramite d-difensuri taghhom *"qabblu u ddikjaraw li x-xhieda li tinstema fil-kawza citazzjoni 869/00 RCP [fl-ismijiet "David John Depasquale vs Gozo Channel Co.Ltd. et" ghandha tghodd bhala xhieda f' din il-kawza" [fol.20]*

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat li fl-udjenza tat-30 ta' Mejju 2003 il-kawza thalliet ghas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Kwadru tal-fatti
Illi din il-kawza hija konnessa mal-kawza fuq citata fl-ismijiet *"Mark Borg vs Gozo Channel Co. Ltd."* stante li dawn iz-zewg kawzi joriginaw mill-istess incident.

Illi fil-kaz odjern mill-kompless tal-provi ddelinea ruhu s-segwenti kwadru tal-fatti. Fit-18 ta' Dicembru 1998 ghal

habta tas-6.00 pm. waqt li l-attur kien qieghed fuq ir-rampa tal-Vapur MV Citadella dirett lejn il-moll, f' daqqa wahda ir-rampa, li kienet qed isserrah fuq ix-xifer tal-moll, ngibded lura mill-bahar bir-rizultat li diversi persuni, fosthom l-attur, li dak il-hin kienu ghadhom fuq ir-rampa indarbu serjament.

L-attur iddeskriva l-incident hekk: *"Jien ukoll bdejt miexi fuq ir-rampa. Ma kontx l-ewwel wiehed, ghaliex quddiemi kien hemm diversi nies ohra. Dak il-hin illi jiena mxejt fuq ir-rampa, kien hemm anke min lahaq nizel l-art. X' hin tlajt fuq ir-rampa jiena, il-flaps tar-rampa kienu gia tpoggew fuq l-art. Hekk kif kont wasalt biex inhalli r-rampa tal-vapur, u naqbad l-art hassejtni ningibed lura u nintrefa' fl-ajru. Imbaghad waqajt fl-art fuq ir-rampa tal-konkos u tkaxkart mal-art b' sieqi tahti"*[1] Rizultat ta' dan l-incident l-attur sofra griehi fl-ghaksa ta' siequ.

Konsiderazzjonijiet tal-Qorti

Illi, kuntrarjament ghal dak li eccepew il-konvenuti mhuwiex minnu li l-attur nizel fuq ir-rampa kontra l-ordnijiet legittimi tal-membri tal-ekwipagg u qabel ma dina kienet nizlet kompletament fuq il-moll. Din l-allegazzjoni mhux talli mhix sostnnuta mill-provi izda anzi hija kontraddetta mill-preponderanza tal-provi. Il-Qorti tosserva li, din l-eccezzjoni fic-cirkostanzi tirrizulta dghajfa u insostenibbli. Il-fatti provati ampjament juru li meta l-attur kien qieghed fuq ir-rampa, kien hemm diga' grupp ta' nies li kienu nizlu mill-vapur u mxew certu distanza fuq l-art. Hekk, bhala ezempju wiehed, Ruth Sultana fid-deposizzjoni taghha qalet li *"Jien kont minn ta' l-ewwel li nzilt minn fuq il-vapur. Warajja naf li kien hemm ghadd ta' nies. Naf illi David Depasquale dejjem kien ikun minn ta' l-ahhar li jinzel, minhabba d-dizabilita' li ghandu f' saqajh… Waqt li kont niezla jien minn fuq ir-rampa mieghi kien hemm hafna nies …. **Inzilt u bdejt mixja lejn tal-linja u dejjem kont imxejt qisu tul ta' sitt karrozzi**, meta f' daqqa wahda smajt ghajjat u twerziq kbir. Innotajt li waqghet ir-rampa tal-vapur …"*[2] Din ix-xhieda, flimkien mal-kumplament tax-xhieda li nstemghu, jikkorroboraw u

[1] Fol.22
[2] Fol.71-72

jghatu konfort shih lit-tesi tal-attur li meta huwa kien miexi fuq ir-rampa kien hemm grupp ta' nies li kienu diga nizlu l-art. Di piu', il-Qorti tosserva li ma ngabet ebda prova, ghajr l-affidavit tal-kaptan, da parti tal-konvenuti diretta biex jissostanzjaw dak li eccepew.

Responsabbilita'

Illi in propositu l-Qorti tosserva li ma rrizulta ebda nuqqas da parti tal-attur li b' xi mod seta' kkontribwixxa ghall-incident; u l-provi mressqa jghatu konfort shih lill-versjoni tieghu, u jitfghu r-responsabilita' shiha tal-incident, unikament u esklusivament, fuq il-konvenuti li ghalhekk ghandhom jirrispondu ghad-danni konsegwenzjali kollha sofferti mill-attur. Ir-responsabbilita' tal-Kaptan temani mill-fatt li fil-hin tal-incident l-vapur kien that il-kontroll u kamand tieghu, u di fatti, *ex admissis* fl-affidavit tieghu, huwa kien il-persuna li ta l-ordni biex titnizzel ir-rampa.[3] Ir-responsabbilita' tas-scojeta' konvenuta temani mill-fatt li hija kienet responsabbli ghall-gestjoni tas-servizz.

Danni

Damnum Emergens

Illi mill-provi rrizulta sodisfacentement provat li rizulta tal-incident odjern d-danni emergenti li sofra l-attur jammontaw ghas-somma ta' mitejn u sitt liri maltin **[Lm206]**.

Lucrum cessans

Osservazzjonijiet guridici

Fatturi relevanti ghal-vertenza in disamina huma l-istat ta' sahha u l-kondizzjoni ta' l-attur kif kienu qabel l-incident, u kif zviluppaw wara l-incident u kagun tal-istess; u jekk l-inkapacita' li sofra hijex ser tkun kagun ta' telf ta' qligh ghalih fil-futur, u f' kaz affermattiv irid jigi stabbilit il quantum ta' dan il-*lucrum cessans*.

Il-ligi ma taghtix indenniz ghall-inkapacita' *ut sic* imma ghal inkapacita' in kwantu din tirrifletti telf ta' qligh – telf patrimonjali. ***[Vol.LXIB.101].*** Dan it-telf ta' qligh ghandu jikkomprendi wkoll il-<u>potenzjal</u> tal-vittma li jaqla' introitu fil-

[3] Vide Affidavit tieghu inserit fil-process Citazz 869/00NC a fol-128

futur. Il-fatt li persuna dizabbilitata tkun qed tahdem wara l-incident, anke jekk qeda taqla' izjed minn qabel, ma jfissirx li hija ma setghetx issib opportunitajiet ahjar ta' xoghol kieku ma korrietx. Id-dizabilita' necessarjament timplika nuqqas fil-persuna, fil-potenzjal taghha ghax-xoghol, mhux biss mal-employer prezenti izda wkoll ma terzi jew anke jekk tadhem ghal rasha.***[Vol.LXXXII.II.243].*** Konsegwentement il-gurisprudenza lokali stabbiliet li l-kriterju li ghandu jifforma l-bazi tal-multiplier, mhuwiex il-*life expectancy* tad-danneggjat, imma hija l-aspettativa lavorattiva tieghu li llum il-gurnata, hu rikonoxxut, tista', u probabbli tissupera, l-eta' pensjonabbli; minghajr pero' ma jigi injorat il-fattur l-iehor tac-*chances and changes of life* li jimponi certu elasticita' ta' kriterju stante li jirrendi l-pronuncjament tal-Qorti bhala wiehed ta' probabilita'. Kif osservat din il-Qorti diversament presjeduta, ghalkemm fil-likwidazzjoni tal-kumpens il-Qorti ghandha timxi fuq kriterji kemm jista' jkun konkreti u mhux semplicement kongetturali, *"huwa minnu li l-ezercizju tal-likwidazzjoni u ghoti ta' kumpnes jiddependi minn estimi u pronostici li dwarhom hadd ma jista' jkun cert mija fil-mija sewwasew ghaliex wiehed irid jipprova jaqta' x' sejjer jigri jew x' jista' jkun probabbli li jsehh fil-gejjini".*[4]

Izda, rigward il-komputazzjoni tal-*quantum* ta' dan l-aspett tad-danni, jibqa' dejjem validu, fuq livell ta' principju, dak li osservat din il-Qorti diversament presjeduta u cioe' li "din il-materja m'ghandhiex tkun soggetta ghal xi regola rigida, izda ghandha tithalla fid-diskrezzjoni tal-gudikant li jghamel **estimu ekwitativ**, fic-cirkostanzi tal-kaz, avut rigward ghan-natura tal-menomazzjoni fisika jew intelletwali u l-kondizzjoni tal-parti lesa, kriterji imsemmija fil-ligi stess; u jasal ghal ammont xieraq ghall-kaz b' *apprezzament realistiku* li jirrikoncilja z-zewg interessi konfliggenti billi lid-danneggjat jinghata il-kumpens li jisthoqqlu minghajr mad-debitur jigi aggravat izzejjed. L-aqwa kriterju **jibqa' s-sens ta' proporzjon u ta' ekwita' tal-gudikant** fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz"[5]

---

[4] Prim Awla – [JRM] ***Evan Xuereb vs Vincent Spalding*** deciza fl-10 ta' Lulju 2003

[5] .Prim Awla – ***Carmelo Muscat v Francis Schembri et*** per Imhallef M.Caruana Curran – 27.01.72)(emfasi u sottolinear ta' din il-Qorti).

Osservazzjonijiet fil-meritu
Illi f' dan il-kaz, l-attur fiz-zmien tal-incident kellu **25 sena**, u kien jahdem bhala *nursing aid* f' St.Vincent DePaul. Fl-affidavit tieghu l-attur sostna li kien jahdem *"xi gurnata fil-gebel"* izda dan *"kelli naqtghu ghax illum m'ghadnix kapaci nghamlu. Dejjem kont nigbor LM40 fix-xahar barra mill-paga minn fuq ix-xoghol".*[6]

Multiplicand
Fiz-zmien tal-incident u precisament fis-sena 1998 huwa dahhal salarju gross ta' Lm4,067[7] Illi rigward ix-xoghol part time allegat mill-attur, il-Qorti tosserva li, l-attur ma gab ebda prova f' dan ir-rigward u ghalhekk, b' applikazzjoni tal-principju legali li minn jallega jrid jipprova, in mankanza ta' provi, din il-parti tax-xhieda tieghu hija insostenibbli u qed tigi skartata.

Illi din il-Qorti, wara li ezaminat id-dokumenti prezentati mill-attur, inkluz d-dokumnet MB3[8] li jipprovdi ghall-zieda fl-iskali tal-pagi ta' *Nursing Aides* wara hames snin fil-grad, hija tal-fehma li l-multiplicand fil-kaz tieghu ghandu jizdied b' Lm1,000 biex jghamel tajjeb ukoll ghall ziediet fil-pagi, fl-gholi tal-hajja u varjazzjoni fl-inflazzjoni. B' hekk il-likiwidazzjoni tad-danni ghandha tinhadem a bazi ta' multiplicand ta' **Lm5,067**.

Disabilita' - Illi mir-relazzjoni medika tal-Kirurgu Carmel Sciberras, jirrizulta li d-disabilita' permanenti li l-attur sofra fl-ghaksa ta' saqajh ix-xellugija konsegwenza tal-incident hija ta' **ghaxra fil-mija [10%].**

Multiplier **-** Kif gia fuq espost, fil-kalkolu tal-multiplier wiehed irid jiehu in konsiderazzjoni, mhux il-*life expectancy* tad-decujus, izda l-hajja lavorativa tieghu, in-natura u s-sahha tieghu – li tista' tvarja minn bniedem ghal bniedem minhahha dawk ic-cirkostanzi li jssejhu *the*

---

[6] Affidavit – Fol.23
[7] Dok.MB4 Fol.60
[8] Il-klawsola 3.2.2 taqra hekk: *"A Nursing Aide will enter at Scale 15 and proceed to Scale 14 on completion of five years service in the grade".*

chances and changes of life. Wiehed irid jezamina l-*earning capacity* tal-individwu, avut rigward tal-mard kif kontro bilanjat mill-istat ta' sahha tad-disgrazjat.[9]. Illi ghalhekk il-multiplier m' ghandux ikun bazat fuq l-aspettattiva tal-hajja in generali tad-danneggjant, izda fuq l-aspettativa lavorativa tieghu u ghandu jiehu in konsiderazzjoni tac-*chances and changes of life*.[10] *"The multiplier is not the product of precise calculation, buyt of estimantion in the light of the facts of the particular case and ot other comparable cases."*[11] Izda l-bazi tal-multiplier ghandu jibqa' l-eta' tad-danneggjat dak in-nhar tal-incident, u mhux fiz-zmien tal-likwidazzjon tad-danni mill-Qorti, ghar-raguni li l-Qorti ghandha tfittex li tqieghed lid-danneggjat kemm jista' jkun fl-istat li kien qabel l-incident.[12]

Illi fil-kaz in disamina tenut kont tal-fatt li fiz-zmien tal-incident l-attur kellu 23 sena, il-Qorti thoss li f' dan il-kaz ghandha tapplika multiplier ta' **30** sena.

Lump sum payment reduction - Ir-*ratio* ta' din ir-riduzzjoni hija l-pagament anticipat tal-kapital. Dan il-bazi legali jibda jiddghajjef progressivament mat-trapass taz-zmien bejn id-data ta' l-incident u d-data tas-sentenza, fis-sens li aktar ma jkun twil dan il-perijodu, aktar tonqos ir-raguni ghal tali deduzzjoni. *"Jekk xejn ghaliex it-trapass taz-zmien ma [ghandux] jmmilita favur il-persuna tenuta responsabbli ghall-incident kontra l-vittma li sofriet d-danni"*[13] Illi f' dan il-kaz, tenut kont tal-fatt li l-incident jirrisali ghal-Dicembru 1998, u tenut ukoll kont tal-fatt li c-citazzjoni giet prezentata f' Mejju 2000, il-Qorti jidhrilha li f' dan il-kaz m' ghandhiex tiddipartixxi mill-persentagg soltu moghti ta' **20%** f' kaz ta' hlas f' pagament wiehed f' salt.

B' applikazzjoni ghall-premess, d-danni konsegwenzjali rapprezentanti *lucrum cessans* jammontaw ghas-somma tnax il-elf, mija u wiehed u sittin lira maltin [Lm12,161] li

---

[9] Prim Awla ***Carmela Muscat vs Francis Schembri*** (Ibid).
[10] Vide: App.Civ. ***Butler vs Heard*** deciza 22 ta' Dicembru 1967
[11] Peter Cane: *Atiyah's Accidents, Compensation and the Law* – kwotat fil-kawza Xuereb vs Spalding [supra]
[12] Vide ***Evans Xuereb vs Vincent Spalding*** [supra] u kasistika hemm citata.
[13] App.Civ.***Lawrence Caruana vs Anthony Falzon*** deciza 5 ta' Ottubru 2001.

mghadud maghha l-ammont ta’ Lm206 bhala danni emergenti, jwaslu komplessivament ghas-somma ta’ ***tnax il-elf, tlett mija seba u sittin lira maltin [Lm12,367]***

Decide

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi tilqa’ t-talbiet attrici billi: Tiddikjara li l-incident li sehh fit-18 ta’ Dicembru 1998 fic-Cirkewwa Ghawdex, sehh unikament tort tal-konvenuti; Tiddikjara li rizultat ta’ dan l-istess incident l-attur sofra danni konsistenti f’ lucrum cessans u danni emergenti fl-ammont ***tnax il-elf, tlett mija seba u sittin lira maltin [Lm12,367];*** Tikkundanna lill-konvenuti *in solidum* bejniethom biex ihallsu lill-attur din is-somma ta’ ***Lm12,367***. Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenuti kif mitluba

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------